

ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้าน

พื้นที่บ้านปางมะโอในปัจจุบันแต่เดิมเป็นพื้นที่ป่า ไม่มีบ้านเรือนที่คงทนถาวร ต่อมาชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยโจ้และกาแดดได้เข้ามาปลูกเมี่ยงเพื่อนำไปบริโภค ซึ่งจะมีการสร้างที่พักหรือกระท่อมไว้ เรียกว่า “ปาง” หรือ ปาง หลังจากนั้นชาวบ้านพื้นราบและคนเมืองซึ่งมาจากอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้ามาซื้อสวนเมี่ยงจากชาวลัวะ และได้ตั้งถิ่นฐานอย่างคงทนถาวรขึ้น ต่อมาจึงชักชวนญาติมิตรเข้ามาอาศัยจำนวนมากขึ้นและสามารถก่อตั้งเป็นหมู่บ้านได้ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ที่มาของชื่อหมู่บ้าน คำว่า “ปางมะโอ” สันนิษฐานมาจาก ๒ คำ คือ “ปาง” มาจากที่เคยมีชาวลัวะเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ก่อน ซึ่งเรียกที่ตั้งที่อยู่อาศัยอย่างไม่ถาวรนี้ว่า “ปาง” หรือ “ปาง” และคำที่ ๒ มาจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่บอกว่าครูบาศรีวิชัยได้มาสร้างพระธาตุ โดยนำลูกส้มโอทองคำหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “มะโอคำ” ตามภาษาพื้นเมืองมาฝังไว้บริเวณใต้พระธาตุต่อมาคำว่า “มะโอคำ” จึงเพี้ยนมาเป็นหมู่บ้านปางมะโอ หมู่บ้านปางมะโอได้มีการผสมผสานของกลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยซึ่งเป็นชาวลัวะในพื้นที่ใกล้เคียง

ความเป็นมาของโครงการ

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มูลนิธิโครงการหลวงได้สนับสนุนให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ดำเนินการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นตามโครงการปลูกหญ้าแฝกเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาส ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงดำเนินงานพัฒนาการเกษตรควบคู่กับการปลูกแฝกเพื่อสนับสนุนให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนบนครอบคลุมหมู่บ้านในอำเภอเชียงดาว

ต่อมาสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้หารือร่วมกับชุมชนและโครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับ ปตท. โดยได้คัดเลือกหมู่บ้านปางมะโอซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่สูง ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๒๐๐ เมตร เกษตรกรมีความยากจน และผลผลิตทางการเกษตรต่ำ โดยได้ตกลงที่จะร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาโดยนำองค์ความรู้จากโครงการหลวงไปถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมในพื้นที่ดังกล่าวภายใต้ชื่อ “โครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ” โดยการนำองค์ความรู้จากโครงการหลวงไปถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมในพื้นที่ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีการเปลี่ยนชื่อโครงการขยายผลโครงการหลวงเป็น โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ

พื้นที่ดำเนินงาน สถานที่ตั้ง สภาพพื้นที่ ขนาดที่ตั้ง

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ มีพื้นที่ดำเนินงานจำนวน ๖ กลุ่มบ้าน ในเขต ๒ ตำบล คือ ตำบลอินทิล และตำบลแม่นะ ในเขตอำเภอแม่แตง และอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานโครงการตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านปางมะโอ หมู่ที่ ๙ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พิกัด E ๔๘๙๘๖๑.๐๐ พิกัด N ๒๑๓๑๕๕๒.๐๐ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑,๐๑๐ เมตร เขตการปกครองดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านป่าเมี่ยงแม่ซ้าย ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดกับ บ้านห้วยตาด ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านลาหู่ปางยายสุข ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดกับบ้านปางหก ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านปางมะโอมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๑๕.๒๑ ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ๙,๕๐๔.๕๘ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

ระดับความสูง หมู่บ้านปางมะโอตั้งอยู่บริเวณระหว่างหุบเขา ร้างห้วย และเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เมื่อมองในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำจะอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแก่งปันเต้ ซึ่งมีพื้นที่ ๑๕.๒๑ ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ๙,๕๐๔.๕๘ ไร่ มีระดับความสูงตั้งแต่ ๔๐๐ - ๑,๕๐๐ เมตร โดยจะมีระดับความสูงที่สุดทางด้านทิศตะวันตกและค่อย ๆ ลาดลงไปทางทิศตะวันออกของพื้นที่ลุ่มน้ำ

ระดับความลาดชันของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอมีลักษณะสูงชันถึงสูงชันมาก มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔๐ และร้อยละ ๓๕.๘๖ และมีพื้นที่ราบเรียบ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๕

กลุ่มบ้านเป้าหมายในการดำเนินงาน

หมู่บ้าน	ตำบล	ระดับความสูง ของพื้นที่ (เมตร)	บริบทของ พื้นที่	ครัวเรือน	ประชากร	ชนเผ่า
๑.บ้านปางมะโอ หมู่ที่ ๙	แม่นะ	๑,๐๑๐	ป่าเมือง	๖๓	๑๖๐	ไทยพื้นราบ
๒.บ้านปางก๊ิด หมู่ที่ ๑๖	อินทิล	๗๔๗	ป่าเมือง	๑๓๗	๕๕๐	ไทยพื้นราบ ,ลาหู่
๓.บ้านแม่ซ้าย หมู่ที่ ๑๓	แม่นะ	๘๕๕	ป่าเมือง	๒๖	๖๕	ไทยพื้นราบ
๔.บ้านแม่เมะ หมู่ที่ ๑๑	แม่นะ	๗๕๕	ป่าเมือง	๙๒	๒๔๔	ไทยพื้นราบ ,ลาหู่
๕.บ้านปางห้วยตาด หมู่ที่ ๑๒	อินทิล	๘๙๐	ป่าเมือง	๕๘	๒๕๖	ไทยพื้นราบ/ ลาหู่
๖.บ้านปางเวียงดง หมู่ที่ ๑๕	อินทิล	๑,๐๙๙	ป่าเมือง	๓๕	๘๘	ไทยพื้นราบ
รวม	๒ ตำบล	๗๐๐-๑,๑๐๐		๔๑๑	๑,๓๖๓	๒ ชนเผ่า

ข้อมูลระดับการพัฒนา ABCD ของหมู่บ้าน กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ

พื้นที่โครงการฯ	พื้นที่รับผิดชอบกลุ่มบ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ระดับพัฒนา
ปางมะโอ	๑.บ้านปางมะโอ	๙	แม่นะ	เชียงดาว	เชียงใหม่	B
ปางมะโอ	๒.บ้านปางก๊ิด	๑๖	อินทิล	แม่แตง	เชียงใหม่	B
ปางมะโอ	๓.บ้านแม่ซ้าย	๑๓	แม่นะ	เชียงดาว	เชียงใหม่	C
ปางมะโอ	๔.บ้านแม่เมะ	๑๑	แม่นะ	เชียงดาว	เชียงใหม่	B
ปางมะโอ	๕.บ้านปางห้วยตาด	๑๒	อินทิล	แม่แตง	เชียงใหม่	C
ปางมะโอ	๖.บ้านปางเวียงดง ๖๒	๑๕	อินทิล	แม่แตง	เชียงใหม่	C
	พื้นที่ t&v					
	ไม่มี					

สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ และแหล่งน้ำ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านปางมะโอตั้งอยู่บริเวณระหว่างหุบเขาร่องห้วยและเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนสูงประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร ขึ้นไปจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เมื่อมองในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำจะอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแก่งปันเต้า ซึ่งมีพื้นที่ ๑๕.๒๑ ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ๙,๕๐๔.๕๘ ไร่ มีระดับความสูงตั้งแต่ ๔๐๐-๑,๕๐๐ เมตร โดยจะมีระดับความสูงที่สุดทางด้านทิศตะวันตกและค่อย ๆ ลาดลงไปทางทิศตะวันออกของพื้นที่ลุ่มน้ำพื้นที่มีลักษณะสูงชันถึงสูงชันมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔๐ และร้อยละ ๓๕.๘๗ ตามลำดับ และมีพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๕ ของพื้นที่

พื้นที่ลุ่มน้ำห้วยแก่งปันเต้า อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนบน แหล่งน้ำผิวดิน มีห้วยแก่งปันเต้า เป็นห้วยสายหลักมีต้นกำเนิดมีจากภูเขาทางด้านทิศตะวันตก ลำห้วยมีทิศการไหลไปทางทิศตะวันออก ลำห้วยไหลผ่านกลุ่มบ้านปางกลาง บ้านปางใหม่ บ้านปางสามสบ บ้านแก่งปันเต้า ก่อนไหลลงสู่แม่น้ำปิงทางทิศตะวันออก มีลำห้วยที่อยู่ข้างเคียงคือห้วยขุนแม่ซ้าย อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ห้วยทรายขาวอยู่ทางทิศเหนือ และห้วยตาดอยู่ทางทิศใต้ ห้วยทายาก อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยปันเต้า

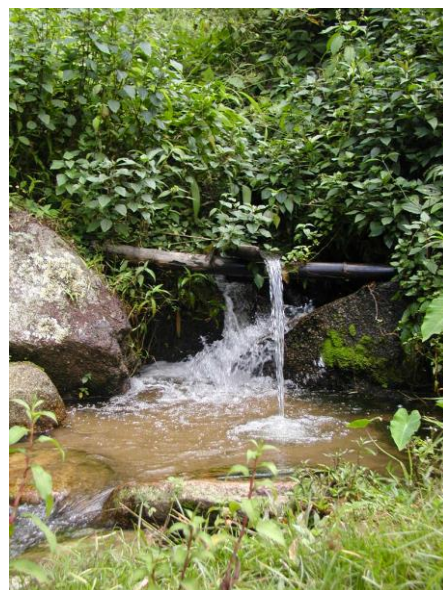
- ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาวและป่าแม่แตง
- ชั้นลุ่มน้ำ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๒

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยเฉลี่ยตลอดปี ๒๑.๙ องศาเซลเซียส โดยมีภูมิอากาศโดยเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ ๒๖.๑ องศาเซลเซียส ในเดือน พฤษภาคม และมีภูมิอากาศโดยเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ๑๗.๖ องศาเซลเซียส ในเดือน ธันวาคมและมกราคม

แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคทุกหลังคาเรือนโดยเป็นระบบประปาภูเขา แต่น้ำไม่สะอาดเท่าที่ควร ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาได้รับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคจากหน่วยงานต่างๆแล้วบางส่วน เช่น การขุดบ่อน้ำบาดาลจำนวน ๑ แห่ง ถึงกักเก็บน้ำ ๔ บ่อในพื้นที่หมู่บ้านปางมะโอ ได้รับการสนับสนุนจาก กรมทรัพยากรบาดาล ภาค ๑ จังหวัดลำปาง และการสร้างฝายต้นน้ำจำนวน ๒ ฝายและระบบส่งน้ำระยะทาง ๑,๖๐๐ เมตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการชลประทานจังหวัดเชียงใหม่

สภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน

สภาพเศรษฐกิจ ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือการทำสวนเมืองร้อยละ ๔๐ กาแฟร้อยละ ๒๕ ชาร้อยละ ๑๕ ผักเห็ดร้อยละ ๑๐ นอกภาคการเกษตรร้อยละ ๗ อื่นๆร้อยละ ๓ เช่น รับจ้าง หาของป่า ร้อยละ ๓ ประชาชนรายได้เฉลี่ย ประมาณ ๑๒๔,๒๘๖ บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้ส่วนมากมาจากการเก็บเมืองและกาแฟ

ปัจจุบันโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ ได้ดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเพื่อให้มีความหลากหลายของรายได้แก่เกษตรกร โดยการส่งเสริมการทำเกษตรในระบบวนเกษตรเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน (Food Bank, เมือง) ส่งเสริมการปลูกกาแฟและปลัดดันกระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการปลูกไม้ผลเมืองหนาว ไม้ผลกิ่งหนาว และพืชท้องถิ่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมการปลูกองุ่นและไม้ดอก ซึ่งเป็นพืชที่ใช้พื้นที่และน้ำน้อย แต่ให้ผลตอบแทนที่มีมูลค่าสูง และชุมชนอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองสามารถจำหน่ายได้ง่าย ตลอดจนส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตร ได้แก่ ส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และหัตถกรรม รวมทั้งค้นหาศักยภาพความหลากหลายของพืชสมุนไพร พืชท้องถิ่น เพื่อต่อยอดการพัฒนา สามารถเป็นอีกทางเลือกรายได้ให้กับชุมชนได้

รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี

หมู่บ้าน	ตำบล	รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน/ปี
๑.บ้านปางมะโอ	แม่นะ	๙๕,๘๓๓
๒.บ้านปางก๊ิด	อินทิล	๒๐๕,๗๘๙
๓.บ้านแม่ซ้าย	แม่นะ	๙๗,๗๕๐
๔.บ้านแม่มะ	แม่นะ	๑๗๓,๐๖๓
๕.บ้านปางห้วยตาด	อินทิล	๑๓๒,๕๕๓
๖.บ้านปางเวียงดั่ง	อินทิล	๔๐,๗๓๓
รวม	๒ ตำบล	๗๔๕,๗๒๑

สภาพสังคม และชุมชน กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ ทั้ง ๖ กลุ่มบ้าน มีประชากรจำนวน ๔๑๑ ครัวเรือน จำนวน ๑,๓๖๓ คน ประกอบด้วย ๒ เผ่า คือ ไทยพื้นราบ และลาหู่ ด้านการศึกษาในชุมชน มีโรงเรียน ๑ แห่ง และเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้น ป. ๖ ประชากรมีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี โดยเฉลี่ยอยู่ที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ การสาธารณสุขภายในหมู่บ้านปางมะโอมีอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลแม่ละ และโรงพยาบาลเชียงดาว และที่ผ่านมาโครงการพัฒนาพื้นที่สูงปางมะโอ ได้สนับสนุนการทำแผนชุมชนและการการนำไปใช้ประโยชน์ใน ๔ กลุ่มบ้าน คือ บ้านปางมะโอ บ้านปางก๊ิด บ้านแม่ละ และบ้านแม่ซ่าย ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มกาแฟ การจัดตั้งกลุ่มและกองทุนเพื่อให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนปุ๋ย กลุ่มหัตถกรรมและกลุ่มแปรรูป (วิสาหกิจชุมชน) การพัฒนาตลาดผลผลิตในชุมชน การพัฒนาหมู่บ้านสะอาดชุมชนเข้มแข็ง และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่ป่าไม้ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ ทั้ง 6 หมู่บ้าน อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว 36.1 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว และป่าสงวนแห่งชาติแม่แตง มีพื้นที่รวมประมาณ 42,726.51 ไร่ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา 49.37 ไร่ และอยู่นอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ 268.06 ไร่ ชุมชนบ้านปางมะโอ มีการดูแลรักษาป่าต้นน้ำเป็นอย่างดี มีพื้นที่ป่าต้นน้ำอยู่ในคุณภาพชั้น 1 จำนวน 40,870.43 ไร่ และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 2 จำนวน 2,210.36 ไร่ โดยได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวเมื่อปี พ.ศ. 2546 และรางวัลโครงการส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประจำปี พ.ศ. 2549 จากกรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาโครงการพัฒนาพื้นที่สูงปางมะโอ ได้ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าชาวบ้าน การปลูกหญ้าแฝก การฟื้นฟูป่าชุมชน การจัดทำฝาย การลดใช้สารเคมี การทำปุ๋ยหมัก และการจัดทำแผนที่ดินรายแปลงรวมทั้งปรับระบบการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน

ป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ ปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๙,๑๐๐ ไร่ โดยแบ่งเป็นป่าชุมชน ๔,๕๕๐ ไร่ หรือ ร้อยละ ๕๐ ป่าใช้สอย ๑,๐๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๑๐.๙๘ และป่าอนุรักษ์ ๓,๕๕๐ ไร่ หรือ ร้อยละ ๓๙.๐๒ ของพื้นที่ป่าทั้งหมดตามลำดับ ชุมชนบ้านปางมะโอ มีการดูแลรักษาป่าไม้เป็นอย่างดี โดยได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และรางวัลโครงการส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จากกรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างพื้นฐาน

เส้นทางคมนาคม โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อยู่ห่างจากอำเภอเชียงดาว ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๔๖ นาที โดยเส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดคอนกรีตจากปากทางถนนเส้นหลัก เข้าถึงโครงการพัฒนาพื้นที่สูงเป็นระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๕ นาที และอยู่ห่างจากจังหวัด เชียงใหม่ ๗๓ กิโลเมตร การเดินทางจากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ถึงโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ ใช้เวลาเดินทาง ๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที เส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดยาง

ถนน การเดินทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต และมีเพียงถนนเชื่อมต่อหมู่บ้านบางจุดที่เป็นที่ยังเป็นถนนลูกรัง ซึ่งรอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลแม่่นะ และกรมทางหลวงชนบท

ไฟฟ้า มีไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคใช้ทุกครัวเรือน แต่มีปัญหากระแสไฟฟ้าขัดข้องบ่อยเมื่อเกิดฝนฟ้าคะนอง

โทรศัพท์ มีโทรศัพท์สาธารณะใช้ในหมู่บ้าน และประชาชนส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือใช้เกือบทุกครัวเรือนของ TOT และเน็ตประชารัฐใช้ภายในพื้นที่หมู่บ้าน

ประชากร

หมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	ชนเผ่า	ครัวเรือน	ประชากร
บ้านปางมะโอ	๙	แม่่นะ	ไทยพื้นราบ	๖๓	๑๖๐
บ้านปางก๊ิด	๑๖	อินทขิล	ไทยพื้นราบ, ลาหู่	๑๓๗	๕๕๐
บ้านแม่ซ้าย	๑๓	แม่่นะ	ไทยพื้นราบ	๒๖	๖๕
บ้านแม่แมะ	๑๑	แม่่นะ	ไทยพื้นราบ, ลาหู่	๙๒	๒๔๔
บ้านปางห้วยตาด	๑๒	อินทขิล	ไทยพื้นราบ/ลาหู่	๕๘	๒๕๖
บ้านปางเวียงดง	๑๕	อินทขิล	ไทยพื้นราบ	๓๕	๘๘
รวม		๒ ตำบล	๒ ชนเผ่า	๔๑๑	๑,๓๖๓

การศึกษา มีโรงเรียน ๑ แห่ง และเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้น ป. ๖ ประชากรมีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี โดยเฉลี่ยอยู่ที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

การสาธารณสุข ภายในหมู่บ้านปางมะโอมีอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลแม่ณะ และโรงพยาบาลเชียงดาว ประชากรหมู่บ้านปางมะโอใช้บริการสถานีนามัยสบอ้อ ตำบลแม่ณะ ซึ่งห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๑๖ กิโลเมตร และโรงพยาบาลเชียงดาว

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ พบว่าพื้นที่ที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม(พบพืชเครื่องดื่มนานาชนิด รองลงมา ไม้ผล นาข้าว) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่น้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด

จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การจำแนกใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตาราง กิโลเมตร)	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑. พื้นที่ป่าไม้	๕๑.๔๙	๓๒,๑๘๒.๓๙	๗๔.๗๐
๒. พื้นที่เกษตรกรรม	๑๖.๑๔	๑๐,๐๘๕.๖๓	๒๓.๔๑
๒.๑ พืชเครื่องดื่ม	๑๓.๓๒	๘,๓๒๑.๙๖	๑๙.๓๒
- ชา	๑๒.๗๘	๗,๙๘๖.๑๗	๑๘.๕๔
- กาแฟ	๐.๕๔	๓๓๕.๗๘	๐.๗๘
๒.๒ ไม้ผล	๑.๘๑	๑,๑๙๓.๑๓	๒.๗๗
- ลำไย	๑.๑๗	๗๒๙.๔๐	๑.๖๙
- ส้มโอ	๐.๕๓	๓๒๙.๒๖	๐.๗๖
- ลิ้นจี่	๐.๑๑	๖๕.๙๗	๐.๑๕
- กัลย	๐.๐๘	๕๙.๔๗	๐.๑๑
- อาโวคาโด	๐.๐๓	๑๖.๕๖	๐.๐๔
- เงาะ	๐.๐๐	๒.๔๗	๐.๐๑
๒.๓ ไร่หมุนเวียน	๐.๗๙	๕๙๕.๓๒	๑.๐๕
๒.๔ นาข้าว	๐.๐๘	๕๒.๙๖	๐.๑๒
๒.๕ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเพาะปลูก	๐.๐๒	๑๕.๐๓	๐.๐๓
๒.๖ ไม้ยืนต้น	๐.๐๑	๗.๒๔	๐.๐๒
- ไร่	๑.๐๑	๗.๒๔	๐.๐๒
๓. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑.๑๐	๖๘๕.๘๕	๑.๕๙
๔. พื้นที่น้ำ	๐.๒๐	๑๒๖.๑๗	๐.๒๙
ผลรวมทั้งหมด	๖๘.๙๓	๔๓,๐๘๐.๐๓	๑๐๐.๐๐

การถือครองที่ดิน การถือครองที่ดินเกษตรกรรมบ้านปางมะโอ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่มีใบ สด ๑ แต่ที่อยู่อาศัยไม่มีเอกสารสิทธิ์

แหล่งเงินทุน ประชากรหมู่บ้านปางมะโออาศัยแหล่งเงินทุนจาก ธนาคารเพื่อการเกษตร บริษัทเอกชน และใช้เงินทุนของตนเอง

การรวมกลุ่มของเกษตรกร เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ก่อนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จะเข้ามาทำงานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเพื่อสวัสดิการ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มด้านอาชีพ ๑ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เลี้ยงวัว โดยจำนวนวัวของกลุ่มมีประมาณ ๕๐ ตัว หลังจากทีโครงการขยายผลโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบน บ้านปางมะโอเข้ามาได้มีการจัดตั้งอีก ๖ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปลูกกาแฟ กลุ่มผู้ปลูกเสาวรสหวาน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแปรรูปสมุนไพร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกลุ่มธนาคารต้นไม้

ผลผลิตทางการเกษตร สภาพการเกษตรของหมู่บ้านปางมะโอ คือ การทำสวนเมี่ยงเป็นพืชหลัก มีระบบการเพาะปลูกผสมผสานแบบวนเกษตร การทำสวนเมี่ยง ต้นเมี่ยงหรือต้นชา หรือใบชาที่เรานิยมบริโภคกัน ภาชนะท้องถิ่นทางภาคเหนือเรียกว่า เมี่ยง ลักษณะของเมี่ยงเป็นไม้ยืนต้น ใบจะเป็นส่วนสำคัญที่นำมาหมักเป็นเมี่ยง หรือตากแห้งเป็นใบชานอกจากจะเป็นรายได้ที่เกิดจากใบแล้ว ส่วนยอดและใบอ่อนของเมี่ยงสามารถนำมาปรุงเป็นอาหาร เช่น การทำส้มเมี่ยง หรือยำเมี่ยง เป็นต้น นอกจากนั้นมีการปลูกลิ้นจี่ ส้มโอ และกาแฟเล็กน้อย และมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคที่เหลือขาย ได้แก่ วัว ไก่ หมู

แหล่งท่องเที่ยว ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างไรก็ตามมีน้ำตก มีแหล่งไม้ปัดอง เป็นไม้ยืนต้นโตเร็ว มีดอกสีส้มออกดอกนานช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม และทิวทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่งที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก

ผู้ปฏิบัติงาน

นายอดิเรก อินตะพองคำ	ผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มลุ่มน้ำปิงตอนบนและแม่กลอง
นายอนนท์ ยอดญาติไทย	ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มลุ่มน้ำปิงตอนบนและแม่กลอง
นายสมนึก บุญเกิด	หัวหน้าโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ
นางสาวจุพร ชุ่มมะโน	เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ